

Researcher: Social Science Studies

(2017) Cilt 5, Sayı IV, s. 278-289

RSSS
ISSN:2148-2691

Çocuk Tiyatrosu Alanında Çalışanların Çocuk ve Çocuk Tiyatrosu İle İlgili Algıları Üzerine Bir Nitel Araştırma

Fehime Nihal KUYUMCU¹

Özet

Çocuk ve çocuklukla ilgili tarihe baktığımızda kaynaklarda çok az bilgiye rastlanmaktadır. Çocukluk kavramının kültürden kültüre, coğrafyadan coğrafyaya ve zamana göre değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bugün ülkemizde ve hatta dünyada hala çocuk ve çocuklukla ilgili çalışmalar yeterince ve hak ettiği önemi görmüyor. Bu konuda alanla ilgili kaynak azlığı bu durumu açıklıyor. Çocuk Tiyatrosu ülkemizde ilk kez 1935 yılında Atatürk'ün direktifleriyle Muhsin Ertuğrul tarafından İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları çatısı altında faaliyete geçmiştir. Zaman içinde nicelik olarak artmış, yaygınlaşmış olmakla birlikte çocuk tiyatromuz aynı gelişmeyi nitelik olarak gösterememiştir. Bu sorunun nedenlerini araştırmak amacıyla çocuk tiyatrosu alanında çalışanların "çocuk" ve "Çocuk Tiyatrosu" dendiğinde ne anladıklarını ortaya koymaktır. Bu amaçla Çocuk Tiyatrosu alanında çalışan, oyuncu, yazar ve yönetmenlerden oluşan toplam 20 kişilik gruba iki soru yöneltilmiştir. 1- Çocuk kimdir? Nedir? Özellikleri Nelerdir? 2- Çocuk Tiyatrosu nasıl olmalıdır? Nasıl olmamalıdır? Kırmızıçizgileri nelerdir? Veriler Nitel araştırma yöntemi- içerik analizi tekniği ile değerlendirilmiştir. Bu çalışma kapsamında çocuk tiyatrosu ÇT şeklinde anılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Çocuk seyirci
Algılama
oyuncu
yazar
yönetmen

A Qualitative Research on How Theatre Artists Conceptualize the Child and Theatre for Young Audiences

Abstract

With Atatürk's encouragement, Muhsin Ertuğrul established Theatre for Young Audiences at the Istanbul Municipality City Theatre in 1935. Throughout the years, even though Theatre for Young Audiences has become well-known and the number of theatre performances for young audiences has increased, the quality of the theatre has not shown the same progress. This project attempts to illuminate how theatre artists conceptualize the child and Theatre for Young Audiences in order to suggest that there is a correlation between the quality of the Theatre for Young Audiences and theatre artists' conceptualization of the child and Theatre for Young Audiences. The author uses a qualitative research

Keywords

Young Audiences
Conceptualize
artist
director
author

¹ Doçent Dr. İstanbul Üniversitesi, nihal.kuyumcu@istanbul.edu.tr

method to analyze the research findings. For the methodology of the project, the author asks the following questions to twenty theatre artists, who are actors, playwrights or stage directors: 1- Who is a child? What are the characteristics of a child? 2- How should and should not theatre artists make theatre for young audiences? What are the essentials of theatre-making for young audiences? According to the research findings, theatre artists conceptualize children based upon their age differences. They also believe that children are not only simple-hearted and free from bias but also inquisitive and curious. Furthermore, theatre artists also point out that they should respect children as much as they respect adults as theatre audiences. Theatre for Young Audiences requires the same artistic attention as much as the theatre for adults does no matter what the subject matter of theatre performances.

The author uses TYA as the abbreviation of Theater for Young Audiences.

GİRİŞ

Çocuk Ve Çocukluğun Tarihine Kısa Bir Bakış:

Çocuk ve çocuklukla ilgili tarihe baktığımızda kaynaklarda çok az bilgiye rastlanmaktadır. Antik çağdaki çocuk imgesi, toplumun yasaları ve kültürü içinde eğitilmesi gereken küçük bir yurttaş imgesiydi. Eski Roma'da kadınların erkeklerle diğer antik toplumlarda olduğundan daha eşit bir konumu vardı." (Elkind:1999:36). Çocukluk kavramının kültürden kültüre, coğrafyadan coğrafyaya ve zamana göre değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır. Aries'in sonradan çok tartışılan savına göre Ortaçağda çocuk ve çocuklukla ilgili bir anlayışı yoktu. Dolayısıyla bu dönemde çocuğun yetişkin dünyasında yer alarak büyüdüğü, farklı davranılması, korunması ve gözetilmesi gereken bir varlık olarak görülmediği yolundadır. Daha sonra bu görüşe karşı çıkan filozoflar çocuk ve çocukluk algısının aslında var olduğunu ama bunun bugünkü modernist anlayışın tanımlandığı şekilde olmadığını ileri sürmüşlerdir.

"Rönesansla başlayan toplumsal hayattaki değişimler, ilk olarak kentli ailelerde kendini göstermiş, çocuğun bakımına korunmasına gösterilen ilgi giderek artmıştır. Ancak bu yeni aile modeli öncelikle büyük merkezlerde yaşayan varlıklı insanlar arasında yayılmaya başlamıştır" (Daşcı:2008:49). Fransız Aydınlanma dönemi yazarlarından Rousseau'nun Emile adlı eserindeki, her şeyin yaratıcının elinden çıktığı zaman iyi olduğunu ve insanın elinde bozulduğunu belirten açılış cümlesi, çocuğu toplumsallaştırılması gereken küçük bir vahşi olarak gören çocuk imgesini suçlayan bir belgedir.

"Osmanlı toplumuna geldiğimizde çocukluğun çocukların tarihiyle ilgilenen bazı tarihçilerin aktardıkları kişisel tecrübeleri Türkiye'de tarihçilik camiasının en azından bir kesiminin çocukların tarihiyle uğraşmayı akademik dışı, gayri ciddi, daha uygun bir anlatımla çocukluk işi olarak gördüğünü göstermiştir." (Araz,2013:11). Bu küçümseyici tavır, şimdi de zaman zaman karşımıza çıkmakla birlikte son yıllarda, yapılan ufuk açıcı çalışmalar bu konuda genelleme yapılmasını engellemektedir. Çocukluk sosyolojisi çalışmalarının tarihi de çok uzun zamana uzanmaz. Sosyolojide makro konuların yanı sıra mikro konuların da ele alınması, çocuğun ve çocukluğun görünür olmasına ve sosyolojik gerçeklikler olarak ele alınmasına neden olmuştur (Tan,1989:557). Böylece çocuğun gelişimi psikolojik ve biyolojik bir süreç olmasının yanı sıra sosyolojik bir süreç olarak da kabul edilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu:

Çocuk Tiyatrosu alanına göz attığımızda, profesyonel anlamda yetişkinlerin çocuklar için yaptıkları tiyatro Dünya’da çok eskilere dayanmakla birlikte bizde ilk kez 1935 yılında İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarında başlamıştır. O tarihe kadar çocuklar için yetişkinlerin yaptığı tiyatro ile ilgili herhangi bir kayda rastlanmamaktadır. “Çocuklarla Tiyatro” kapsamında ise İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’nun yaptığı çalışmalar vardır. 1910 yılında yayınlanan “Mektep Temsilleri Usul-ü Tedrisi “ bu konudaki çalışanlara rehber niteliğindedir. Kazım Karabekir’in kimsesiz çocuklarla yaptıkları çalışmalar da yine “Çocuklarla Tiyatro” başlığı altında değerlendirilebilir ancak bir başka çalışmanın konusuna girer.

İstanbul Belediyesi Şehir tiyatroları 1 Ekim 1935 de ilk kez çocuklar için perdelerini açmıştır. O tarihten bu yana kesintisiz olarak hafta sonları çocuklar için perdelerini açmaya devam etmektedir. İzmir Şehir Tiyatrosu da bu girişimlere katılmış, 1945-1946 yılından 1948-1949’a kadar çalışmalarını sürdürmüştür. Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi’nde 1947-1948 döneminde başlatılan çocuk temsilleri, 1949 yılında Devlet Tiyatrosu’nun kurulmasından sonra, bu kuruluşun kapsamı içinde de devam etmiştir (Samurçay,1978:113). Devlet Tiyatroları bugün Anadolu’da birçok yerleşik düzene sahip sahnesi olmakla birlikte sık sık düzenlediği turne programlarıyla oldukça büyük bir seyirci kitlesine ulaşmaya çalışmaktadır. Özel tiyatrolar da giderek artarak yaygınlaşma yolundadır.

Ne var ki, bu alanda görülen ve sayısal olarak gerçekleşen bu gelişmelere karşın nitelik açısından çocuk tiyatromuz birçok sorun barındırmaktadır. Ç.T. Konusunda akademik alanda çok az çalışmaya rastlanmaktadır. Tiyatronun aynı yetişkin tiyatrosunda olduğu gibi çocuğu, eğlendirme, eğitime, eleştirel bilinç kazandırma, yaşama bir ayna tutarak bir deneyim kazandırma, eleştirel bilinç edinme gibi işlevleri ve estetik kaygılar göz ardı edilmeden hazırlanması gerekir. Oysa alanda yapılan çalışmalar bu konuda ciddi sıkıntıların olduğunu göstermektedir.

Yapılan literatür taramasında Çocuk Tiyatrosu alanında yazar, yönetmen ve oyuncular arasında yapılmış her hangi bir araştırma, anket, nitel ya da nicel araştırmaya raslanmamıştır.

Bu durumun nedenlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu araştırma bize çocuk tiyatrosunda oyuncu, yazar ve yönetmen olarak çalışanların “çocuk” hakkındaki algıları konusunda bilgi verecektir. Çalışmanın ikinci bölümünü yine bu alanda çalışanların Çocuk tiyatrosu hakkındaki görüşleri oluşturacaktır.

Algı ve Algılama

Çalışmamızın anahtar sözcüklerinden biri olan “algı” TDK sözlüğünde “Bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varma, idrak” şeklinde yer almaktadır. Bir başka sözlükte daha geniş bir tanımla (Özer,2012:149) nesnel dünyayı duyuvar yoluyla öznel bilince aktarma olarak belirtilmektedir.

Algılama değişik alanlarda “bir olgu duyusu yapmada belleğin kullanılması” veya “çevre güzelliklerinin-etkilerinin sübjektif kabulü ve çalışılması” ya da “canlı organizmanın ihtiyaçlarından birisi, faydalı araçsal bir iş-çalışma” olarak açıklanmaktadır. (Aydınli :1992’den aktaran Çağlayan ve diğerleri: 162) Algılama, duyumların çeşitli biçimlerde örgütlenip anlam kazanması, yorumlanmasıdır. Uyarıcılar farklı kişilerde farklı

yorumlanacağı gibi; aynı kişi, aynı uyarıcılara değişik bakış açısına göre farklı biçimlerde anlamlandırabilir. Yine bir başka tanımda, Algılama, ortam, duygusal deneyim, duygu, tutum, amaç ve dürtüler tarafından etkilenir. Beş duyunun yanı sıra yer ve zaman algısı şeklinde sıralanmaktadır (Özkanlı:2).

Algının en kısa tanımı olan nesnel dünyayı duyular yoluyla öznel bilince aktarma, bir anlamda bizi kendi gerçekliğimize götürmektedir. Beş duyumuz yoluyla nesnel dünyadan aldığımız bilgiler, öznel bilince varma aşamasında kendi bilgi birikimimiz, donanımlarımız vb. bilgiler süzgecinden geçerek bize ulaşır ve bunun sonucu oluşan algı dolayısıyla kişiseldir, bireyseldir.

Başka bir tanımlamada algılama, “kişinin kendi dünyasını anlamlı hale getirmek için, bilgi alma, seçme, organize etme ve yorumlama sürecidir. Ayrıca algılama, geçmiş yaşantılar, gelecekteki hedefler ve istek, duygu ve düşüncelerden etkilenen, kişiden kişiye farklılık gösteren bir olgudur da denilebilir” (Çağlayan ve diğerleri,2014: 162).

Bu bilgilerden yola çıkarak algının özelliklerini şöyle belirleyebiliriz. a. Algı öznel bir durumdur. b. İnsan algılarında seçicidir. İhtiyaçları doğrultusunda bilgi toplar ve aldığı bilgiyi işler.

Çalışmanın Amacı:

Bu çalışmanın amacı ÇT alanında çalışan oyuncu, yönetmen ve çocuk oyunu yazarlarının “çocuk” hakkında ne düşündükleri, nasıl bir algıya sahip olduklarını belirlemektir. . Diğer bir konu ise yine aynı şekilde çocuk tiyatrosunda çalışanların ÇT nasıl olmalıdır, nasıl olmamalıdır? Kırmızıçizgileri var mıdır? Sorularının yanıtlarını almaktır. Buradan devamla çocuk algısı ile çocuk tiyatrosu hakkındaki görüşlerin örtüşüp örtüşmediğini belirlemektir.

Bu amaçla ulaşılabilir grup olarak Antalya Belediye tiyatrosundan 8, Bursa Şehir Tiyatrosundan 6 ve İstanbul’ dan 6 olmak üzere özel tiyatro gruplarında yer alan oyuncu, yönetmen yazarlardan oluşan grubun görüşleri değerlendirilmiştir Bu amaçla katılımcılara. 1- Çocuk kimdir? Nedir? Özellikleri Nelerdir? 2- Çocuk Tiyatrosu nasıl olmalıdır? Nasıl olmamalıdır? Kırmızıçizgileri nelerdir? Şeklinde sorular yöneltilmiş gelen cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Formun üst kısmında araştırmanın yapılma nedeni ve araştırmacının iletişim bilgileri yer almış ve sorular eklenmiştir. Verilerin bir bölümü internet aracılığı ile toplanırken bir bölümü de elden alınmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “içerik analizi” modelinde yürütülmüştür. İçerik analizi, basılı, görsel vb. materyallerin sistematik bir şekilde taranarak belli kategoriler bakımından tematik olarak analiz edilmesini kapsar (Saban ve diğerleri 2009:838). İçerik analizi, elde edilen ham verilerin anlamlandırılarak kategorize edilmesi, somut olarak ifade edilmesini sağlar.

Çalışma Grubu:

Çalışma grubunu çocuk tiyatrosunda oyuncu, yönetmen ve yazar olarak çalışanlar oluşturmaktadır. (İstanbul (6), Bursa (6) ve Antalya’da (8) çocuk tiyatrosu alanında çalışan toplam 20 kişi oluşturmaktadır). Katılımcılara. 1- Sizce çocuk kimdir, ne gibi özellikleri vardır? 2. Çocuk Tiyatrosu nasıl olmalıdır? Nasıl olmamalıdır? Kırmızıçizgileri var mıdır? Soruları yöneltilmiş, birer paragraflık yazıyla ifade etmeleri istenmiştir.

Çalışma grubunun %40'ı kadın, %60'ını ise erkekler oluşturmaktadır. Aynı grupta %25 yönetmen, %70 oyuncu, %5 ise yazar bulunmaktadır.

Verilerin Kodlanması ve Çözümlemesi

Öncelikle içerik analizine tabi tutulan toplam 20 formun her birine K-1, K-2, K3 şeklinde kod verilmiştir. Cinsiyetleri işaretlenmiş, her bir veride sorunun cevabı olan ifadeler alt alta sıralanmıştır. Katılımcılar içinde soruları 1-2 cümleyle yanıtlayanlar olduğu gibi içlerinde bir sayfayı geçen yanıt verenler de olmuştur. Alanda çalışanları bir bütün olarak ele alıp, tüm kavramlar iki farklı başlık altında toplandı ve listelendi. Daha sonra ifadelerde ortak anlamlara sahip olanlar gruplandırıldı ve ortaya şu kategoriler çıktı.

Soru:1 Sizce çocuk kimdir, ne gibi özellikleri vardır?

- 1-Birinin korumasına ihtiyaç duyan varlık olarak çocuk,
- 2-Şekil verilebilir bir varlık olarak çocuk
- 3-Özgür, bağımsız hareket edebilen bir varlık olarak çocuk
- 4-Taklit eden bir varlık olarak çocuk
- 5-Sınırsız hayal gücüne sahip bir birey olarak çocuk
- 6- Biyolojik özellikleriyle tanımlama
- 7-Merak eden araştıran, sorgulayan bir varlık olarak çocuk
- 8-Kolay inanan, önyargısız ve doğal bir varlık olarak çocuk
- 9-Her çocuk farklıdır özeldir
- 10-Oyun ve çocuk ilişkisi açısından çocuk

Soru:2 Çocuk Tiyatrosu nasıl olmalıdır? Nasıl olmamalıdır? Kırmızıçizgileri var mıdır?

- 1-ÇT'de Didaktizm olmalı
- 2-ÇT'de Didaktizm olmamalı
- 3- ÇT'de hedef yaş grubu belirlenmelidir
- 4- ÇT konunun uzmanları tarafından yapılmalı
- 5- ÇT' hayal gücünü geliştirmeli
- 6- Çocuklara bir yetişkin gibi ciddiyetle yaklaşılmalıdır:
- 7- ÇT'de kesinlikle dikkate alınması gereken durumlar
- 8- ÇT'de eğlence unsurlarının kullanımı
- 9- ÇT'de ele alınan konularolmalı
- 10- ÇT'de ele alınan konular olmamalı
- 11- ÇT'de konular nasıl işlenmeli:
- 12- ÇT'nin hedefi olmalıdır.

Ayrılan kategorilere göre içerikler:

Birinin korumasına ihtiyaç duyan varlık olarak çocuk:

Bu kategori altında gruplandırdığımızda şu ifadelerle karşılaşırız. 1-Çocuk, fiziksel olarak bazen yetişkinlerden destek alması gereken özgür bir bireydir., 2-Eğitim ve öğretim sürecinde ebeveyninin ve çevresinin yardımına ihtiyaç duyar. 3- Kendi kararlarını alabilecek bilgiye sahip olamayan, hayati sorumluluklarını kendi başına göğüsleyemeyecek kişiler çocuktur. 4-Az tecrübeli insandır, 5-Küçük ama dikkate değer varlıktır, 6-Yaşamak için birilerine muhtaçtır”.

Şekil verilebilir bir varlık olarak çocuk:

1-Her şeyin potansiyeli' olabilecek gizemli bir varlıktır. 2-Konuşacağı dili, onda hâkimiyet kuracak duyguları ve daha birçok etkeni belirleyici olan kendisi olmadığından doğru yönlendirilmeleri ve ciddiye alınmaları çok önemlidir. 3-İnsanın kendi karar vermeğe hislerini, zevklerini, korkularını, fark etmeğe başladığı andan, toplumsal kuralları ve genel yargıları sorgulamayı düşünmeden kabul etmeye başladığı süre içinde olan kişi çocuktur. 4-Çocuklar lekesiz bir gökyüzüdür 5-Bilinçleri henüz bilginin hücumuna uğramamıştır”.

Özgür, bağımsız hareket edebilen bir varlık olarak çocuk:

1-Akılları, duygulanımları bağımsızdır, özgürdür. 2-Çocuk, ezberi olmayan ve çoğu zaman ezberi bozandır, 3-kendini hiçbir şeye ve kurala şartlamayan, kendi hareket ve arzularında tamamen bağımsızdır. 4-İçinden geldiği gibi hareket eder. 5-Yapmacıksız doğaldır. 6-Bireydir. 7-Doğal ve özgürdürler çünkü henüz etik ahlak gibi kavramlara yabancıdırlar. 8-Kendine has karakter, duygu, zekâ, düşünce ve farklı yetilere sahiptir.

Taklit eden bir varlık olarak çocuk

1-Çocuk; devler dünyasında deneyim kazanmaya çalışan, yaşadığı ortamın tüm korkularını ve umutlarını yansıtan bir varlıktır. 2-Gördüklerini, duyduklarını, hissettiklerini çok çabuk kavrayan ve kaydeden bir varlıktır. 3-Taklit eder.

Sınırsız hayal gücüne sahip bir birey olarak çocuk

1-İmgelemleri sınırsızdır. 2-Plan yapamayan, hayal kuran 3-Hayal gücü körelmemiştir. 4-Cesareti körelmemiştir 5-Hayal gücü güçlü ve sınırsızdır 6-İmgelem gücünü kaybetmemiş her yaştaki insan çocuktur 7-Çocuk yüksek algı gücüne ve sınırsız hayal gücüne sahiptir.

Biyolojik özellikleriyle tanımlama

1-Çocuk her şeyden önce "insan"dır, Kendine has karakter, duygu, zekâ, düşünce ve farklı yetilere sahiptir 2-Küçük insanlardır 3-Çocuk dendiğinde aklıma 6-7 yaşlarındaki çocuklar geliyor. 4-Bebeklik çağından ergenlik dönemine kadar olan dönem çocukluk olsa da bireysel hak ve özgürlüklerinin farkına varamamış olan her insan çocuktur. 5-0-12 yaş arası çocuktur. 6-Ruhsal yapılanmasını kendi iç dinamiklerinin itici gücüyle gerçekleştirmeye çalışan insandır. -Ergenlik dönemine girene kadar tüm bireyler çocuktur. 7-0-10 yaş arası, lisanı tam öğrenememiş bu nedenle içgüdüleriyle hareket eden insandır. 8-5 yaşındaki insan çocuktur. 9-Etrafıyla, diğer kişilerle ve nesnelere ilişki kurmayı özümseyemediği için "bencil" olan varlık çocuktur. 10- Ebeveynleri başta olmak üzere, ona öğretilenleri kabul eden ama içselleştiremeyen 11-7 yaşına kadar olan insanlar 12-Belli frekansın altındaki sesleri de duyabildiği için çabuk uyarılan, 13-Hayati ve detayları yetişkine göre daha fazla fark edebilen, 14-Zekâ olarak yetişkinlere denk, tecrübe olarak henüz onlara yetişememiş küçük insandır. 15-Ergenliğe girmemiş çağdaki insan çocuktur. 16-Fizyolojik gerek ise zihinsel olgunluk evresine girmemiştir 17-Yetişkinlerin sahip olduğu tüm özelliklere, duygulara tecrübeleri oranında sahiptir. 18-Küçük insanlardır-çocukların zekâlarını asla küçümsemeyen onlara

yaklaşmak gerekir 19-Ruhsal yapılanmasını kendi iç dinamiklerinin itici gücüyle gerçekleştirmeye çalışan insandır. 20-Kelime hazneleri dardır. 21-Duyuları yetişkinlere göre daha iyi 22-Çevresiyle ilgili farkındalık kazanması ergenlikle, yani 13 yaşından sonra başlar. 23-4 yaşına gelene kadar her şeyden habersiz olan varlık çocuktur.

Merak eden araştıran, sorgulayan bir varlık olarak çocuk

1-Algıları her ayrıntıyı sonuna değin emer 2-Çocuklar, meraklarını ve hayretlerini yitirmemiş varlıklardır. 3-Sürekli merak eden ve öğrenen 4- Merak eden (her gördüğünü, duyduğunu), bu merakla her şeye dokunan, her şeyi soran, zihninde garip ve güçlü bağlantılar kurup düşünen, 5-Meraklıdır taklitle gözlemler, deneyerek, sorarak ve tekrarlayarak ezberleyerek öğrenir. 6-Çevresini gözler eğitim ve öğrenim süreci tamamlanmamıştır. 7-Çocuk bilgiyi merakla izler ve takip eder 8-Keşfetmeğe hazır, hayal gücü yüksek oyun olgusunu unutmamış herkes çocuktur. 9- Meraklı Keşfetmeğe hazır, hayal gücü sınırsızdır. 10-Her şeyi gözlemleyen, 11- Öğrenmeye meraklı ve aç, 12-Algıları her ayrıntıyı sonuna değin emer.

Kolay inanan, önyargısız doğal bir varlık olarak çocuk

1-Hayat, onların ağızından daha rahat ve kolaydır. 2-Önyargısız, kabul eden 3-En gerçek olandır. 4-Doğaldır. 5-Tepkileri önyargısızdır İçinden geldiği gibi hareket eder. 6-Yapmacıksız doğaldır. 7-Sevgisi saftır. Düşüncesi saftır. Önyargısızdır. 8-Taze ve kirlenmemiş beyne sahiptir. 9-Doğaldırlar 10-Neşeli, hayata önyargılardan uzak net ve yalın bakabilen, 11-Şakalar yapan, sıkıntı ve derdi olmayan insandır. 12-Yaşı yoktur. 13-Algı ve anlatımda direktir. 14-Önceliklerinde toplumsal kurallar değil, dürtüler, duygusal kuralları vardır. 15-Duygularını gizlemeyi deneyimlememiş (buna hiç gerek duymamış), rahatlıkla gülümseyendir.

Her çocuk farklıdır özeldir

1-Her çocuk farklıdır. 2-Her çocuk ayrı özellikler taşır 3-Biriciktir. 4-Lunaparktaki ayna odasında olduğu gibi, gördüğü her şeyi kendi deneyimlerine göre yorumlar. 5-Kendine has karakter, duygu, zekâya sahip, farklı düşünce ve yetileri vardır.

Oyun ve çocuk ilişkisi açısından çocuk

1- Dünya onlar için kocaman bir oyun kutusu gibidir "oynadıkça insanlaşacaklardır. 2- En büyük özellikleri ise " Oyunun ustaları" oluşları, bu da onların dünyanın en süper kahramanları olduğunun ispatıdır. 3- İletişim aracı olarak "oyunu" kullanan 4- Oyunun yaşamında önemli bir yeri vardır. 5- Oyun oynar, hayatı oyun içinde izler.

Çocuk Tiyatrosu Yapanların Çocuk Tiyatrosunun Nasıl Olması Gerektiği Konusundaki Görüşlerinin Sınıflandırılması:

ÇT yapanlardan ÇT nasıl olmalıdır, nasıl olmamalıdır? Kırmızı çizgileri var mıdır diye sordüğümüzde aldığımız verileri şu şekilde sıralayabiliriz:

ÇT'da Didaktizm olmalı:

1- Didaktizm ölçülü olmalıdır 2-Eğitici öğretici öğeler taşınmalıdır 3-Ç.T. Sadece eğlence veya çocuğa ders vermek üzerine kurulmamalı 4-ÇT Öğretici olmalı 5- Dişlerini fırçala vb. gibi değil direkt değil üstü örtük olarak verilmeli.

ÇT'da Didaktizm olmamalı:

1- Didaktizmden uzak olmalıdır 2-Didaktik olmamalı tek derdi eğitmek öğretmek olmamalı 3- Didaktik olmamalı 4- Ç.T. Sadece eğlence veya çocuğa ders vermek üzerine kurulmaz 5-Aşırı didaktik oyunlardan kaçınmalı 6-Öğretme kaygısında ders verme çabasında boğulmamalıdır. 7-Tiyatro sınıf/derslik değildir. 8-Didaktik olmamalı, tiyatro okul gibi olmamalıdır 9-Aşırı didaktik oyunlardan kaçınmalı 10--Öğretme kaygısında ders verme çabasında boğulmamalıdır 11-Dişlerini fırçala vb. direkt mesaj verilmemeli.

ÇT'de hedef yaş grubu belirlenmelidir

1-Yaş grubu saptanmalı 2- Yaş grubu belirlenmelidir 3- Hedef yaş grubu belirtilmeli 4- Süreler yaşa uygun olmalı 5- Hangi yaş grubu için olduğu bilinmesi gerekir 6- Yaş grubuna uygun olmalıdır. 7-Yaş grubuna uygun olmalıdır 8- Sahnede yapılan her şeyin çocukta bir karşılığı olacağı ve onu etkileyeceği unutulmadan oyun yapılmalıdır.

ÇT yapanlar içinde mutlaka çocukları tanıyan uzmanlar yer almalıdır.

1-Mutlaka uzmanlar tarafından yapılmalıdır 2-Uzman oyuncular oynamalıdır 3- Pedagojik eğitilmiş olmalıdır 4-Çocuk tiyatrosu yapan birinin çocukları tanınması şarttır 5- ÇT yapan herkes bilinçli olmalı 6-Bilen kişilerce kontrol edilmelidir, bilgisi olmayan insanlara kesin olarak bırakılmamalı.

ÇT çocuğun hayal gücünü geliştirmeli

1-Çocuğun hayal gücünü, yaratıcılığını güçlü kılmalıdır. 2-Hayal gücünü geliştirmeli 3- Hayal dünyasına dokunulmalıdır 4- Hayal dünyasından esinlenmeli 5- Hem hayal dünyasına seslenmeli hem de gerçekleri aktarmalıdır 6- Hayal gücüne hitap edecek şekilde olmalıdır 7- Hayal dünyasına hitap etmeli 8- Düş kurarlar, hayalleri genişletir, bunlara inanacak ortaya çıkaracak şekilde olmalı 9- Hayal gücünü beslemelidir 10- Hayal dünyalarını gerçekleştirmeli 11- Estetik pedagojik yaklaşım göz ardı edilmeden hayal gücünü zorlamalı 12- Onları illüzyonla yoğurmalı.

Çocuklara bir yetişkin gibi ciddiyetle yaklaşılmalıdır:

1-Çocuklar ciddiye alınmalıdır yüksek standartlar korunmalıdır 2- Çocuk tiyatrosu yapanların çocukla ilgili kaygıları olmalı 3- Çocuğa saygılı olmalı birey yerine koymalı 4- Yetişkinler için yapılan her şeyin aynısı çocuk tiyatrosu için de geçerlidir. 5-Seyircisini ciddiye almalıdır 6- Sahnede yapılan her şeyin çocukta bir karşılığı olacağı ve onu etkileyeceği unutulmadan oyun yapılmalıdır 7-Çocukluk insan hayatının en önemli dönemidir bu nedenle bu döneme saygı gösterilmeli önem verilmelidir 8-Çocuk aptal yerine konmamalı 9-Kolaya kaçmamalı Çocuğa saygı duymayan hiçbir şeye yer verilmemeli 10-Çocuk anlamaz yaklaşımı olmamalıdır. 11-Çocuklar hafife alınmamalıdır 12- Çocuğun bir birey olduğu gerçeği unutulmamalıdır 13-Çocuk kesinlikle küçümsenmemelidir 14-Çocuğa "çocuk" gibi yaklaşılmamalıdır 15- Çocuğu salak yerine koymamalı 16- Çocuklar ve çocukların zekâsı tiyatro tarafından aşağılanmamalıdır 17- Çocukları salak yerine koymamalıdır, 18- Çocuk her şeye güler, kolay seyircidir, fikrinden vazgeçilmeli 19- Çocuk olmak ile aptal olmak arasında seçenekler sunmak seçmeye zorlamak arasında çocuk bırakılmamalıdır.

ÇT'de kesinlikle dikkate alınması gereken durumlar

1- Propaganda olmamalı, 2-Çocukları getirsinler diye yetişkinlerin gözünü boyamak için tasarlanmamalıdır 3-Görsel olarak etkileyici ama içi boş şov olmamalı 4-Tek kaygısı ticari konular olmamalı 5- Ticari olmamalı 6- Asla ama asla kaba söz barındırmamalıdır 7- Rencide etmemeli aşağılamamalıdır. 8- Müzik ve ışık yerine göre kullanılmalıdır. 9- Saçma çirkin ve

her anlamda estetikten uzak, pelüş kostümlerden, tavşan ayı vb. taklidi üzerine kurulmuş böylesi sözde Çocuk tiyatrolarından arındırılmalıdır. 10- Yetişkin tiyatrosu yapanlara iş olsun diye ya da ceza olsun diye ÇT yaptırılmamalı 11-Sanatta kırmızı çizgi olmamalı, sınırlayıcı hiçbir şeyin sanatta yeri yoktur. 12- Neredeyse ağır çekim oynanan sıkıcı oyunlar yapılmamalı tek kırmızı çizgi bu olmalıdır.

ÇT'de eğlence unsurlarının kullanımı

1-Eğlendirici olmalıdır. 2- Sadece eğlence değil, her duygu olmalı Çocuk her şeye güler, kolay seyircidir, fikrinden vazgeçilmeli 3- Çocuk Tiyatrosu eğlendirmelidir. Ancak eğlence ciddi bir iştir, 4-Çocuk tiyatrodada eğlenmelidir. 5- Çocuk tiyatroya sadece eğlence beklentisiyle gitmemelidir. 6- Eğlenmelidir 7- Eğlendirici olmalı 8-Sadece eğlence odaklı olmamalıdır.

ÇT'de ele alınan konularolmalı

1-Bilim sanat kültürü yetişkin seyirciymiş gibi verecek şekilde hazırlanmalı 2-Ölüm, cinsiyet farklılıkları ve bireysel tercihlere saygı duymayı anlatan bir tiyatro olmalıdır. 3- Paylaşım sevgi dostluk gibi konular yer almalı 4-Umudu desteklemelidir 5- Özgün fikirlerle donatılması gerekir 6- Sevgi aşk şiddet de olmalı, Hayatın içinde var olan herşey tiyatrodada olmalıdır. 7-Yeni olgular yeni dünyalar görmelidir 8-Duyarlılık kazandırmalı 9- Özgür olmalı 10-Cesur olmalı 11- Nekrofii, pedofili, zoofili, sadomazoşist şeyler hariç herşey anlatılabilir 12- Tüketim toplumunun içine düşmüş taze beyinlere sadece tüketmek zorunda olmadığı onun da üretebileceği anlatılmalıdır 13-Kötüyü sınırlar dâhilinde göstermeli ama iyiliği de benimsetmelidir 14- Yalnızlık, özlem, üzüntü, pişmanlık gibi durumlar da olmalı atlanmamalıdır 15-Sadece anlatmamalı göstermelidir de, hatırlatmalıdır 16-Empatiye yol açmalıdır 17-Sorgulatmalıdır 18-Bazen hüznlendirmelidir 19- Tek benzer duygular vermek yerine zaman zaman ne hissedeceğine karar veremeyecek hal sunulmalıdır 20-Hayatta pozitif duyguların önemi kadar negatif duyguların da önemli olduğu gerçeği anlatılmalıdır.

ÇT'de ele alınan konular olmamalı

1-Basit kolay sıradan olmamalı 2-Çocuğun dünyasını zedeleyecek kişiler ve öyküler olmamalı 3-Evde annesinden babasından duyduğu şeyleri tiyatrodada duymamalıdır. 4-Ölüm cinsellik gibi konulardan bahsedilmemeli. 5- Nekrofii, pedofili, zoofili, sadomazoşist şeyler olmamalı 6- Herhangi bir duyguya düşünceye duyguya zorlamamalıdır. 7- Tek düze olmamalıdır 8-Özgün olmalıdır 9- Süslü bir dünya yerine yalın gerçekleri göstermeli.

Konular nasıl işlenmeli?

1-Ciddiyet hakikat ile ele alınması işlenmesi gerekir. 2- Mesaj direkt verilmemeli, çocuk kendisi çıkarım yapabilmeli, 3-Duygulara yönelik az sözlü olmalı, karışık olmamalı 4-Görsel algısını geliştirecek kalitede olmalıdır 5-Tema bütüne yayılmalı 6-Slogan ifadelerden kaçınmalı. 7-Aileler de zevk almalı 8-Hem hayal dünyasına seslenmeli hem de gerçekleri aktarmalıdır. 9- Anlaşılabilir olmalıdır. 10- Empati kurabilmelidir. 11- Soru sordurmalıdır. 12- Hayatta olan her şeye estetik gözetilerek yer verilmelidir. 13-Tüm duygular yaşanıp, yaşatabilecek şekilde olmalı 14- Kafaları karıştırılmadan iletişim kurmalı 15- Bir insan bedeninin neler yapabileceğini göstermelidir. 16- Tek farkının yetişkine göre daha az deneyimli olduğunu düşünerek oyun hazırlamalı. 17- Ona yaratma, yorumlama payı bırakmalı. 18- Her şeyi hazır sunmamalıdır. 19- İzleyene açık kapı bırakmalıdır. 20- Yoruma açık olmalı 21- Dünyayı bireyi olayları bir kesit olarak sunmalıdır, çıkarımları izleyene bırakmalıdır. 22- Estetik kaygıları olmalı çocuğu hatta yetişkini de büyüleyip içine almalı 23-

Onları illüzyonla yoğurmalı 24- Sınırsız hayal gücünü gerçeğe dayandırarak sunmalıdır. 25- Çok sağlam bir hikâyeye sahip olmalıdır. 25-Çocukların yaşadığı gerçekliği mutlaka barındırmalıdır, bu gerçekler çocuğun yetişkinlerle akranlarıyla kendileriyle yaşadıkları onlara dair verilerden oluşmalı ve ilham almalıdır. 26- Oyunlar en azından bir söze sahip olmalı, Bu söz çocuğun dünyasına uygun olmalıdır.

Çocuk Tiyatrosunun hedefi ne olmalı:

1-Geleceğin seyircisi hazırlanmalıdır. 2- Onları geleceğe taşınmalıdır. 3. Özellikle tiyatro izleme imkânı olmayan çocuklara da ulaşmalıdır. 4-Tiyatro zevki aşılmalıdır.

SONUÇ

Elde edilen verilere genel olarak baktığımızda, tiyatro ile uğraşan yazar, yönetmen ve oyuncuların “çocuk kimdir?” sorusuna, çocukları en çok biyolojik açıdan değerlendirerek cevap verdikleri görülmüştür. Bu tanımların bir bölümü 0-6 yaş, 0-15 yaş veya 0- 18 yaş gibi yaşla ilgili olurken bir diğer bölümü de fiziksel, zihinsel gelişimi açısından değerlendirmiş, çocuk tiyatrosu seyircisi olarak çocuk açısından özel bir değerlendirme yapmadıkları görülmüştür. En fazla tanımın yer aldığı ikinci madde “Kolay inanan, önyargısız doğal bir varlık olarak çocuk” başlığı altında karşımıza çıktı. Çocuğu merak eden, araştıran, sorgulayan bir varlık olarak gören ifadeler de yaklaşık olarak “Kolay inanan, önyargısız doğal bir varlık olarak çocuk” maddesi ile aynı sayıda yer aldı. Bu değerlendirmeler içinde “Taklit eden bir varlık olarak çocuk” başlığı altında sadece 3 madde ile ifade edildiği görülmüştür.

Bu tanımları yapan kişiler için “Çocuk Tiyatrosu” nasıl olmalıdır sorusunun yanıtlarına baktığımızda ise en fazla ifadelerin yer aldığı maddeler; “Çocuklara bir yetişkin gibi ciddiyetle yaklaşılmalıdır:”, “Konular nasıl işlenmeli?”, “ÇT’de ele alınan konularolmalı” maddelerinde yer almıştır. Özellikle konuların nasıl işlenmesi gerektiği ve ele alınması gereken konular konusunda gösterilen hassasiyet bir Çocuk Tiyatrosunda olması gereken, ideal oyun tanımlarına uymaktadır.

Her iki başlığı birbiriyle ilişkilendirerek değerlendirdiğimizde ise Çocuk Tiyatrosu yapanların çocukları yaş özelliklerine göre tanımladıkları kolay inanan önyargısız varlıklar olarak görmekle birlikte aynı zamanda sorgulayan merak eden varlıklar olduğunu da kabul ettikleri görülmüştür. Ve bu kişilerin bu çocuklar için “Çocuk Tiyatrosu” yaparken onları ciddiye almaları gerektiği, ele alınan konular konusunda hassasiyet göstermeleri gerektiği, adeta bir yetişkin tiyatrosundan beklenen tüm hassasiyetlerin Çocuk Tiyatrosunda da gösterilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

KAYNAKÇA

Araz Y. 2013 “16. Yüzyıldan 19. Yüzyılın başlarına Osmanlı Toplumunda çocuk Olmak” Kitap Yayınevi, Tarih ve coğrafya dizisi:47 İstanbul

Çağlayan S., Korkmaz M., Öktem G., 2014 *Sanatta Görsel Algının Literatür Açısından Değerlendirilmesi* Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Şubat Cilt:3 Sayı:1 Makale No: 16 ISSN: 2146-9199 160

Daşcı S. 2008 “Avrupa Resminde Çocuk İmgeesi “ Bağlam Yayınları Ankara

Demirbaş E.A., 2015 *Çocuk Gelişimi Bölümü Üniversite Öğrencilerinin “Çocuk” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler* Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Şubat 2015 Cilt:4 Sayı: 1 Makale No: 28 ISSN: 2146-9199 295

- Elkind D., 1999 “Çocuk Ve Toplum Gelişim Ve Eğitim Üzerine Denemeler” Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 3
- Gardner, L. 2013 “Çocuk Tiyatrosu Neden Önemlidir?” <http://www.mimesis-dergi.org/2013/11/cocuk-tiyatrosu-neden-onemlidir/>
- Güloğlu B, Kararımak Ö.,2012 *Metafor: Danışan ve Psikolojik Danışman Arasındaki Köprü*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2012, 4 (37), 122-135
- Hanoğlu, L. 2015 *Metafor ve Beyin*. Sağlık Düşüncesi Ve Tıp Kültürü Dergisi, 37, 96-99
- Koçer H, Ünal F, Meral S.E. 2015 *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının “Çocuk” Kavramına Ve “Öğretmen” Kavramına İlişkin Metaforlarının Öğretmenlik Uygulama Planlamalarına Yansımaları* Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Şubat 2015 Cilt:4 Sayı: 1 Makale No: 17 ISSN: 2146-9199 177 5
- Koçbeker, B. N., Saban, A. 2005 *Otistik Bir Çocuğun Yabancı Dil Öğrenimine İlişkin Örnek Olay İncelemesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (14), 401-427.
- Kuyucu Y, Şahin M., Kapıcıoğlu O. 2013 *Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Çocuk” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler*, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Mayıs Cilt:2 Sayı:2 Makale No:05 ISSN: 2146-9199
- Lakoff, G. 1992. The contemporary theory of metaphor. (Erişim Tarihi: 22.04.2016).
<http://comphacker.org/comp/engl338/files/2014/02/A9R913D.pdf>
- Özer M.A. 2012 “Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi Ve İç Güvenlik Hizmetleri” Karadeniz Araştırmaları, Bahar, Sayı 33 147-180
- Özkanlı A. *Çocuk Psikolojisi Ve Ruh Sağlığı* Atatürk Üniversitesi AÖF ders notları
<http://docplayer.biz.tr/5796466-Unite-cocuk-psikolojisi-ve-ruh-sagligi-doc-dr-ayse-okanli-icindekiler-hedefler-duyum-ve-almi-kavramlari.html> (Erişim Tarihi: 22.04.2016).
- Öztürk, Ç. 2007 *Sosyal Bilgiler, Sınıf Ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının ‘Coğrafya’ Kavramına Yönelik Metafor Durumları*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) 8(2), 55-69.
- Saban A. 2008 *Okula ilişkin Metaforlar* Educational Administration: Theory and Practice
- Samurçay, N. 2014. *Çocuk Psikolojisi Açısından Tiyatro*. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 7 (7), 113-138. DOI: 10.1501/TAD_0000000109
- Summer 2008, Issue 55, pp: 459-496 Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Yaz 2008, Sayı 55, ss: 459-496
- Piştif S. Şanlı E. 2013 “Bilişsel Davranışçı terapide metafor kullanımı” /Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi 2 (2013) 182-189
- Postman,N. 1995. Kaybolan çocukluk. Ankara: İmge Kitabevi.
- Saban, A. 2004. Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.

Saban, A. 2008. Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetim*, 14(55), 459-496. Saban, A. 2009. Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.

Tan, M. 1989 Eğitim Sosyolojisinde Değişik Yaklaşımlar: Yorumcu Paradigma *AÜEBF Dergi* 20 1-2 557-571

Yapıcı M., Kösterelioğlu İ., 2016 *Öğretmen Adaylarının Felsefe Dersine İlişkin Metaforları* Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 9(4), 662-677, Ekim 2016 *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(4), 662-677, <http://www.keg.aku.edu.tr>